

"...

A) İptal isteminin gerekçeleri :

Bu gerekçeler usule ve esasa ilişkin olmak üzere ikiye ayrılmıştır ve özet olarak şunlardır :

a) Usule ilişkin gerekçe :

İptali istenilen kanuna ilişkin tasarı, Anayasa'nın 85. ve İçtüzüğü'nün 22. maddelerine aykırı olarak sonradan kurulan Güven Partisine mensup milletvekillerinin ve Senato üyelerinin komisyonlara katılma oranı saptanıp bu partinin gücü oranında temsili sağlanmaksızın kurulmuş bulunan Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu komisyonlarında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

b) Esasa ilişkin gerekçeler:

1- Dâva konusu kanun, Hükümete kanun niteliğinde kararnameler çıkarmak ve ayrıca bu kararnameler yürürlükte kaldığı sürece bunlara aykırı hükümler taşıyan kanunları geçici olarak yürürlükten kaldırmak ve bunlardan başka Anayasa'nın 126. maddesine göre kanunla kesinleşen bütçedeki gider bölümlerinde kararnamelerle değişiklik yapabilmek yetkisini sağlamaktadır. Oysa Anayasa'nın 5. maddesi uyarınca yasama yetkisi yalnızca Türkiye Büyük Millet Meclisindedir ve bu yetki, Meclisten başka hiçbir kuruluşa veya kişiye aktarılamaz, yürütme ise, Anayasanın 6. maddesi uyarınca, ancak yasaların çizdiği sınırlar içinde düzenleyici işlemler yapabilir. Böylelikle yürütmeye Anayasa'nın tanımadığı yetkiler tanımış olmakla bu kanun Anayasa'nın 4. maddesindeki hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisi kullanmıyacağı yollu ilkeye de aykırı bulunmaktadır.

2- Yetki kanunu, kararnamelerle, Hükümete bazı konularda vergi bağışıklıkları tanımak yetkisini vererek Anayasa'nın 61. maddesindeki vergi, resim ve harçların ve benzeri yükümlerin ancak yasalarla konulabileceği kuralını da zedelemiş bulunmaktadır.

3- Yasama yetkisinin idareye verilmiş bulunması, her türlü kayırmalara elverişli yollarla atanacak kimselerden kurulacak bir topluluğa eylemli olarak Anayasa'yı ve onun ilkelerini, yürürlükteki yasalarla kurulmuş olan düzeni, dilediği gibi değiştirme ve bir takım kişileri ve ortaklıkları kayırma olanağı sağladığı için eşitlik ilkesine de uygun düşmemektedir.

4- Bu kanunda uzun çalışma yıllarından geçerek görgüleri, yetenekleri saptanıp daire başkan yardımcısı, daire başkanı, genel müdür yardımcısı, genel müdür, müsteşar yardımcısı ya da müsteşar olmuş Devlet görevlilerinin yerine özünde hiç görgüsü olmıyan kişilerin istenilen yüksek ücret ve aylıklarla atanabilmeleri ve yargı denetiminin engellenmesi öngörülmektedir. Yasanın 7. maddesi ile konulan bu kural, Anayasa'nın 58. ve 114. maddelerine aykırıdır.

5- Kanunun 2. maddesinin B bendinde iktisadî kesimlere göre vergi bağışıklıkları sağlamak, alınmış olan vergi ve resimleri istediklerine, istedikleri ölçüde geri vermek için kararnameler çıkarmak yetkisi, Bakanlar Kuruluna verilmiştir. Korkunç kötüye kullanmalara ve kayırmalara elverişli olan bu kural, Anayasa'nın 2., 4., 6. ve 61. maddelerine kesinlikle aykırıdır.

6- Yine 2. maddenin C bendi, özel kişilerin turistik tesisler kurup para kazanmaları için kararname ile özel mülkleri kamulaştırılmasını öngörmektedir. Bu maddede Devlet parasıyla alt yapı işlerinin yapıldıktan sonra isteniler vade ve faizle bu yerlerin özel kişilere verilmesi yolu da açık tutulmuştur. Bireylerin yararı için kararname ile mülkiyet hakkı sınırlandırılmaz. Bu kurallar Anayasa'nın 36., 38. ve 40. maddelerine aykırıdır.

7- Sözü edilen 2. maddenin D ve E bendlerinde Bakanlar Kuruluna bir takım yasaları yürürlükten alıkoymak, değiştirmek, yeni yasa koymak yetkisi tanınmaktadır ki Anayasa'ya aykırılık açıktır. Yine memurların kazanılmış haklarını çiğnemek ve idarenin bu eylemini yargı organının denetiminden kaçırmak olanağı tanınmıştır. Bundaki Anayasa'ya aykırılık da açıktır.

8- 933 sayılı Kanunun yukarıda söz konusu edilen ilkeleri bakımından tümü Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine dahi aykırı bulunmaktadır.

B) İptali istenilen kanunun savunulması için ileri sürülen görüşler :

Bu görüşler. Yüksek Plânlama Teşkilâtı temsilcilerinin sözlü açıklamalarında ve sundukları yazıda bildirilmiştir. Açıklamalarda 933 sayılı Kanun kurallarının gerekçeleri ve bu kanunla benimsenin düzenleme biçiminin dayandığı zorunluklar ve özellikle benzer olaylarda şimdiye değin yasa koyucu tarafından benimsenen ilkeler belirtilerek ve 933 sayılı Kanunun uygulanma biçimine değgin örnekler verilip bu konudaki kararnameler üzerinde durularak Anayasa'ya uygunluk görüşü desteklenmiştir.

Gerekçeler özet olarak şu ilkelere dayanmaktadır :

1- Anayasa'nın 129. maddesinin 2 nci fıkrasında öngörülen konular için tek yasa yapmak zorunluğu yoktur. Türk yasa koyucusu bu konuların ayrı ayrı yasalar yaparak düzenleme yoluna gitmiştir. Nitekim ilk önce 30 Eylül 1960 günlü ve 91 sayılı Kanunla Devlet Plânlama Kuruluşu, bu kuruluşun işleyişi, planın hazırlanması kuralları düzenlemiştir. Planın meclislerce görüşülmesi ve bütünlüğünün korunması konuları için dahi 77 sayılı, 16 Ekim 1962 günlü Kanun kabul edilmiştir. Şimdi de birinci plan döneminde karşılaşılan aksaklıklar ve zorluklar da gözönünde tutularak dâva konusu 933 sayılı Kanun yapılmıştır.

2- Birinci Beş Yıllık Plan göstermiştir ki, Türkiye yalnızca kamu kesimi çalışmalarıyla kalkınamaz. Bunun sonucu olarak ikinci Beş Yıllık Plan, yatırımların % 47,5 unun özel kesimce, % 52,5 unun kamu kesimince yapılmasını öngörmüştür. Anayasa düzeni özel kesim için zorlayıcı kurallar konulmasına engeldir. Oysa Anayasa'nın öngördüğü planlama, özel kesimi de kapsamına alacak genel nitelikte bir planlamadır. Demek ki, özel kesim ancak özendirici tedbirlerle plan amaçlarına uygun bir yola sokulabilir. Plan uygulamasında bu çok önemli bir konudur.

3- İkinci Beş Yıllık Planın ana ereklere; % 7 kalkınma hızının sağlanması, iktisadî alanda dış kaynaklara olan bağıllığın en aşağı bir orana indirilmesidir. Planın bu ereklere varmak üzere benimsediği yollar ise sanayileşme, tarımı çağdaş duruma getirme (Başka deyimle tarımı hava koşulları etkisinden olabildiğince kurtarmak üzere, tarım işlerinde yeni araçlarla birlikte çağdaş bilgilerin uygulanmasını sağlamak), bölgeler arasındaki sosyal ve iktisadî ayrımları olabildiğince kısa sürede en aza indirme ve sonunda kaldırma, döviz gelirlerini artırmadır. Döviz gelirlerini artırma ise, ihracatın artırılması, döviz sağlayıcı hizmetlerin, turizmin geliştirilmesi ve yabancı sermaye çekme gibi yollara başvurmayı zorunlu kılar. Planın ereklere varılması için benimsediği yollardan sonuncusu ise, şehirleşmenin desteklenmesidir.

Esas Sayısı:1967/41

Karar Sayısı:1969/57

4- Yatırımlar ve özellikle uzun sürede kazanç sağlayacak yatırımlar için fonlar, özel paralar ayrılarak desteklemeğe başvurma zorunludur. Çünkü bu türlü yatırımlara genellikle istek gösterilmez ve bankalardan bu türlü yatırımlar için ödünç para alınamaz. Fon uygulamaları iktisadî düzeni ise, çok eskidir. Bir takım yasalara dayanan veya herhangi bir yasaya dayanmayan birçok fonlar uygulanmaya gelmiştir. 933 sayılı Kanundaki geliştirme ve özendirme fonları ile gerekli yatırım kaynağı sağlanmıştır ve eskiden bir kurulmuş bulunan fonlara ilişkin dağınık uygulamalar derlenip toplanmıştır. Bu paralar, ödünç olarak verilecektir, bağışlama asla söz konusu değildir. Bunların yatırımcılara verilmesi hep nesnel kurallara bağlanmış ve böylece herhangi bir takdire, eşitliği bozacak işleme yer bırakılmamıştır. Fondaki ödeneklerin Devletçe aracı bankalara geçirilmesi, Maliye Bakanlığı ile bu bankalar arasında yapılan sözleşmeye göre olur. Fonlardan genellikle özel kesim yatırımlarının plana uygun yapılmasını sağlamak üzere yararlanılmaktadır, ancak kamu kesiminin yararlanmasına da engel yoktur. Şu da belirtilmelidir ki ödünç paraların, alanlarca verilmiş ereğine uygun biçimde harcanmasını sağlamak üzere çok etkin bir denetleme düzeni kurulmuştur ve böylece, bundan önceki bir çok uygulamalarda görülen kötüye kullanmalara olanak bırakılmamıştır.

5- 933 sayılı Kanun, karma teşebbüs adı altında 440 sayılı Kanunun öngördüğü iştiraklere bir düzen getirmiştir yoksa yeni bir kural koymuş değildir. Bu yeni düzen, özel hukuka bağlı karma teşebbüslerin plan ve programlar gereğince çalışmasını sağlamak düzenidir, oysa 440. sayılı Kanunda böyle bir düzen yoktur. Nitekim 1968 programında, iştirakleri bu konuda bağlayıcı kurallar konulmuştur.

6- Yatırım indirimi, yeni bir konu değildir. Eskiden düzenlenmiş bulunan bu konuda 933 sayılı Kanunla, plan ve programların uygulanmasını sağlayacak tedbir getirilmiştir. Birçok vergi yasalarında olduğu gibi burada da en yüksek sınır yasaca belirlenmiştir. Vergi, yasa kuralıyla konulduğuna göre Anayasanın 61. maddesi ile herhangi bir çelişme düşünülemez. Burada indirimin yüksek sınırı, kanunda gösterilmiştir, buna göre uygulamayı, yürütme yapabilir.

7- Dış dünya ile olan ilişkilerde, yatırımların benzerlerine uygun maliyette bulunması zorunludur. Bu da maliyeti yükseltecek etkenlerin olabildiğince etkisiz bırakılmasını gerekli kılar. İşte gümrük bağımsızlıklarına ilişkin kurallar, bunun için konulmuştur. Programlara yapılan gönderme ile de vergi bağımsızlıklarını, iktisadî gereklere uydurma ve bunların ancak iktisadî gerekler süresince uygulanmasını sağlamak olanağı elde edilmiştir. Burada dahi vergi koyma söz konusu olmadığından, Anayasanın 61. maddesine değin bir yön yoktur.

8- Sanayi bölgelerinin ve turistik bölgelerin yurt içinde gelişi güzel kurulmalarını önlemek, alt - yapı tesislerinin maliyeti artırmasına engel olmak için bu türlü tesisleri kurmak yetkisi sağlanmıştır. Bunları kurmak için başvurulmuş kamulaştırmalarda da kamu yararı açıktır.

9- Ruhsat işlemlerinde kolaylıkla işbirliği sağlamak ve aylarca süren bu işlemlerin doğurduğu bıkkınlığı ve gecikmeleri engellemek istenmiş ve kurallar bu sınırlar içinde konulmuştur; yoksa Hükümetin ruhsat işlemlerine ilişkin yasaları değiştirme yetkisi yoktur.

10- İhracatın artırılması; alışılmış ihraç mallarımıza yeni parazlar bulunmasına, ya da alışılmış mallar dışındaki mallarımızın yabancı ülkelerde sürümünün sağlanmasına, başka deyimle birtakım mallarımıza ihraç malı niteliğinin kazandırılmasına bağlıdır. Bu alanlarda çalışacak iş adamlarına ödünç para vermek çok yararlıdır. Böylece becerikli ve girişken olup da elinde sermayesi bulunmayan işadamlarının yetenekleri değerlendirilmiş bulunur.

Esas Sayısı:1967/41
Karar Sayısı:1969/57

11- İthal mallarının yerini tutacak mallar döviz geliri sağlayan işler ve yurt içinde turistlerce yapılacak harcamalar konusundaki kurallar dışarıya döviz akmasını önleme, ya da döviz elde edilmesini sağlama gereğine dayanmaktadır. Bu kuralların Bakanlar Kurulu kararlarıyla belli edilmesi de yine uygulamadaki esneklik bakımından zorunludur. Bütün bu düzenlemelerde kanun, düzenlenecek alanı ve düzenlemenin sınırlarını gösterdiğinden dolayı Bakanlar Kurulunun geri kalan yönleri düzenlemesinde hukuka aykırılık artık düşünülemez.

12- Yabancı sermayenin Türkiye'ye girme işlerinin gerektirdiği danışma işlemlerinin planla en çok ilgili kuruluş bulunan Devlet Planlama Teşkilâtınca görülmesi, yerinde ve o işin gereklerine daha elverişlidir.

13- Düzenli bir şehirleşmenin gerçekleşmesi için mahallî idarelerin güçleri dışında kalan konularda Devletin onlara yardım etmesi zorunludur. Yapılacak yardımın ereği ve biçimi, 933 sayılı Kanunda gösterilmiştir.

14- İhraç mallarının niteliklerini ve standartlara uygunluklarını denetim işleri içinden, özel uzmanlık bilgisini gerekli kılan ve süreklilik göstermeyenlerin görülmesinde sözleşmeyle adam çalıştırılması gereklidir ve hukuk alanımızda bu gibi çalışmalar, olağandır. Bundan başka, planın hızlı ve doğru olarak uygulanmasının sağlanması için Maliye, Ticaret Müsteşarlıkları gibi sorumlu yerlere atanacak kişilerin, özel yetenekli kişilerden bulunması, zorunludur. Bu zorunluk dolayısıyla meslekte eskilik ve kazanılmış aylık kurallarından vazgeçilmesi uygun görülmüştür. Yasalarımızda eskiden beri benzer durumlar için, bu türlü kurallar konulagelmiştir ve konulmaktadır (3656 sayılı Kanun, Mad. 6, 13; 3659 sayılı Kanun Mad. 3; 657 sayılı ve 14/7/1965 günlü Devlet Memurları Kanunu, Mad. 59). Planın uygulanması için gerekli ve geçici nitelikte bulunan işler ve projelerde sözleşmeye adam çalıştırılması, 440 ve 657 sayılı yasalardaki gibi, olağandır. Bunlar nitelikçe ayırık durum yaratan, işlerdir, belli süre içinde görülür ve biterler; bu yüzden, bunlar için kadro konulması yerinde olamaz.

15- 933 sayılı Yasa ile öngörülen kararnamelerin düzenleme alanları ve Bakanlar Kuruluna tanınan yetkilerin sınırları, bu Yasada açıkça bildirilmiştir. Bu Yasanın ereği, yurdumuzun Anayasa'nın buyruğu gereğince gerçekleştirilecek olan kalkınma dâvasının gecikmelere, sürtüşmelere, takılmalara yol açmadan gerçekleştirilebilmesini ve birden bire ortaya çıkabilecek yeni durumlarda etkili tedbirlerin hemen alınabilmesini sağlamaktır. Bu Yasa bu amaçlarla ve iyi isteklerle ortaya konulmuştur. Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununda belirtilen düzenleme alanları ve hükümete tanınan yetkiler, 933 sayılı Yasada belirtilen düzenleme alanları ve tanınan yetkilerin sınırlarına göre çok daha belirsizdir. Anayasa Mahkemesi, hukuk ve iktisat alanlarındaki gerekleri gözönünde tutarak, Türk Parasının Kıymetini Koruma Yasasının Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiş olduğuna göre, 933 sayılı Yasanın aykırı olmadığına öncelikle karar verebilir kanısındayız."